

Sameskolstyrelsen

Beslut efter uppföljning för förskoleklass, sameskola, förskola och fritidshem

efter tillsyn av Sameskolstyrelsen

Uppföljning av tillsyn av Sameskolstyrelsen

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Sameskolstyrelsen under vårterminen 2018. Skolinspektionen förelade den 26 juni 2018 Sameskolstyrelsen att vidta åtgärder för att rätta till påtalade brister. Skolinspektionen genomförde därefter en uppföljning och konstaterade att brister inom områdena *Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna* samt *Utveckling av utbildningen vid skolenheterna* inte hade avhjälpats. Skolinspektionen förelade därför den 19 juni 2019 Sameskolstyrelsen att senast den 25 oktober 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i beslutet från den 19 juni 2019. Uppföljningen bygger på redovisningar av vidtagna åtgärder som Sameskolstyrelsen inkom med den 21 oktober 2019 och den 24 oktober 2019. Skolinspektionen har också genomfört en intervju med representanter för huvudmannen, skolchef och biträdande skolchef, den 13 november 2019. Skolinspektionen har under perioden den 19 december 2019 till den 20 februari 2020 inhämtat information från rektorn vid Tärnaby sameskola samt från elevhälsopersonal vid Kiruna, Karesuando och Gällivare sameskolor. Huvudmannen har inkommit med kompletterande uppgifter den 31 januari och den 3 februari 2020. Vidare har Skolinspektionen tagit del av kompletterande skriftliga uppgifter från den tillförordnade rektorn för fritidshemmet vid Jokkmokk sameskola den 8 april 2020.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förelägger därför huvudmannen att vidta åtgärder för att rätta till kvarstående brister samt tilldelar huvudmannen en anmärkning. I beslutets sista del redogör Skolinspektionen för en brist som bedöms vara avhjälp.

De omständigheter som råder med anledning av Covid-19

Skolinspektionen noterar att många skolor i dagsläget är starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tillsyn som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sameskolstyrelsen att senast den **23 oktober 2020** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisningen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Skolinspektionen konstaterar att det fortfarande föreligger brister i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och i elevhälsan. Bristerna har funnits under en längre tid och huvudmannen har inte efterkommit tidigare förelägganden från Skolinspektionen. Mot bakgrund av detta informerar Skolinspektionen om att om Sameskolstyrelsen inte följer detta föreläggande kan myndigheten komma att fatta ett nytt beslut om föreläggande förenat med vite enligt 26 kap. 27 § skollagen.

Nedan redovisas de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Huvudmannen får avhjälpa bristerna på annat sätt om det är möjligt.

Förskoleklass och sameskola

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Sameskolstyrelsen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen; läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lsam), 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder som behöver vidtas

- Se till att elevhälsan vid varje skolenhet som en samlad resurs arbetar förebyggande och hälsofrämjande. I detta ingår att elevhälsan ska medverka i att identifiera riskområden och behov av insatser samt utifrån det planera och genomföra förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- Se till att rektorerna tydliggör elevhälsans uppdrag och skapar strukturer för samverkan mellan de olika kompetenserna i elevhälsan. Detta omfattar att rektorerna säkerställer att samtliga kompetenser i elevhälsan bidrar till det förebyggande och hälsofrämjande arbetet vid skolenheten.

- Huvudmannen ska följa upp och säkerställa att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande genom att, i juni och september 2020, inhämta uppgifter från skolenheterna om hur arbetet genomförs. Denna uppföljning ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionens bedömning

Av Skolinspektionens uppföljning framgår att Sameskolstyrelsen numera säkerställer att det finns tillgång till elevhälsans alla kompetenser vid samtliga skolenheter. Skolinspektionen bedömer dock att elevhälsan inte vid samtliga skolenheter används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen inte säkerställer att elevhälsan vid samtliga skolor arbetar med generellt inriktade förebyggande och hälsofrämjande uppgifter. Under höstterminen 2019 har elevhälsan vid flera av huvudmannens skolor inte genomförts några hälsofrämjande eller förebyggande insatser. Även om det vid några skolor finns planer på att elevhälsan ska börja arbeta förebyggande och hälsofrämjande, så är det arbete som genomförs av elevhälsan till största delen inriktat på ärenden som rör enskilda elever.

Skolinspektionen bedömer vidare att elevhälsan heller inte vid samtliga skolor arbetar som en samlad resurs i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. De olika kompetenserna genomför vissa sådana insatser var för sig, men samverkar inte alltid med de övriga kompetenserna i detta arbete. I några fall framgår att de olika kompetenserna inte känner till vilka insatser som genomförs på skolan. Vid några skolenheter deltar psykologen i mycket liten omfattning eller inte alls i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsans arbete ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbetet med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande

och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, undervisning om tobak och alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165 s. 276).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att Sameskolstyrelsen numera säkerställt att det finns tillgång till elevhälsans alla kompetenser vid samtliga skolenheter. Huvudmannen uppger i sin redovisning att de ingått avtal med de yrkeskategorier som tidigare saknats och under läsåret 2019/20 finns samtliga kompetenser inom elevhälsan på samtliga skolenheter. Huvudmannen uppger vidare att de har sett till att elevhälsan med alla kompetenser genomför möten och träffar för att säkerställa det främjande och förebyggande arbetet.

Skolinspektionens utredning visar dock att huvudmannen inte ser till att elevhälsan vid de olika skolorna används främst förebyggande och hälsofrämjande. Skolinspektionen har bett huvudmannen lämna uppgifter om vilka förebyggande och hälsofrämjande insatser som genomförts under höstterminen 2019 för respektive skolenhet. Huvudmannen har inte kunnat redogöra för några förebyggande eller hälsofrämjande insatser som genomförts avseende två skolenheter, Gällivare sameskola och Kiruna sameskola. Vidare har huvudmannen uppgett att de förebyggande och hälsofrämjande insatserna vid dessa skolenheter endast är i planeringsstadiet. Även av uppgifter som Skolinspektionen inhämtat av personal i elevhälsan vid de olika skolorna, framgår att förebyggande och hälsofrämjande arbete inte alltid genomförs.

Skolinspektionens utredning visar också att elevhälsan vid Gällivare sameskola inte arbetar som en samlad resurs och att elevhälsan prioriterar enskilda elevärenden framför det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Enligt uppgifter från psykologen framgår att elevhälsan hållit tre möten vid skolan under höstterminen 2019. Alla kompetenser har inte deltagit vid samtliga möten. Vid det första mötet gjordes en planering för de möten som skulle hållas under höstterminen. Vid de övriga två mötestillfällena diskuterades huvudsakligen enskilda elevärenden. Psykologen uppger vidare att i de fall det inte finns något specifikt individärende ska tiden kunna användas till olika teman som skolan lyfter som viktiga. I intervju med skolsköterskan bekräftas

att när det gäller elevhälsans arbetsuppgifter prioriteras individärenden framför förebyggande och hälsofrämjande insatser på skolnivå. På en skriftlig fråga från Skolinspektionen om vilka förebyggande och hälsofrämjande insatser som genomförts på skolan uppger psykologen att frågan bara kan besvaras av skolans personal. Skolsköterskan svarar att hon inte känner till om det genomförts några sådana insatser från elevhälsan.

Skolinspektionens utredning visar vidare att inte heller vid Karesuando sameskola har elevhälsan som samlad resurs genomfört några förebyggande och hälsofrämjande insatser under höstterminen 2019. Skolsköterskan och kuratorn uppger att elevhälsan inte genomfört några förebyggande och hälsofrämjande insatser under aktuell termin men att det planeras för några insatser under vårterminen 2020. Kuratorn uppger att elevhälsan under hösten planerat en temadag om likabehandling som ska ske i mars 2020. Vidare uppger både kuratorn och skolsköterskan att det är främst enskilda elevärenden som behandlas vid elevhälsans möten.

Skolinspektionens utredning visar vidare att psykologisk kompetens främst används till enskilda elevärenden vid flera skolor. Vid några av skolorna deltar psykologen i mycket liten utsträckning eller inte alls i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Vid Karesuando sameskola finns psykolog tillgänglig för konsultation en gång per månad. Psykologen uppger att konsultationen främst rör specifika elevärenden. Under hösten 2019 har psykologen endast deltagit vid ett konsultationstillfälle samt återkopplat en utredning kring en enskild elev till vårdnadshavare och personal. Vidare har psykologen deltagit i planeringen av en temadag tillsammans med elevhälsan, som ska hållas i mars 2020. Vid Tärnaby sameskola arbetar psykologen på konsultbasis och har inte möjlighet att delta i elevhälsans gemensamma möten på skolan, enligt skolans rektor. Vidare har psykologen inte genomfört några förebyggande och hälsofrämjande insatser på skolan, men att psykologen varit med att planera en insats på individ- och gruppnivå i ett enskilt elevärende.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Sameskolstyrelsen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).

- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras (4 kap. 3 och 6–7 §§ skollagen).

Åtgärder som behöver vidtas

Se till att utifrån uppgifter från skolenheternas kvalitetsarbete bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå. I detta arbete ingår att:

- *Följ upp* och dokumentera **förskoleklassens** resultat i förhållande till de nationella målen. Med de nationella målen avses här de övergripande målen i läroplanens (Lsam11) del 2 (2.1–2.6) samt förskoleklassens syfte i läroplanens del 3. Den dokumenterade *uppföljningen* ska klargöra skillnader i resultat och måluppfyllelse som finns mellan olika enheter.
- *Följ upp* och dokumentera **sameskolans** resultat i förhållande till kunskapskraven i alla ämnen och årskurser. Den dokumenterade *uppföljningen* ska omfatta en sammanställning av betygsresultat och lärarnas omdömen från de årskurser där betyg inte sätts. Den dokumenterade uppföljningen ska visa hur måluppfyllelsen ser ut mellan olika enheter.
- *Följ upp* arbetet med trygghet och studiero i förskoleklassen och sameskolan.
- Utifrån ovanstående uppföljning *analysera* hur verksamhetens förutsättningar och genomförande påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen i förskoleklassen och sameskolan. Det ska finnas en beskrivning och bedömning av i vilken grad skolformen når de nationella målen/kraven och hur måluppfyllelsen skiljer sig mellan olika enheter, så att olika brister och utvecklingsbehov kan identifieras. När måluppfyllelsen bedömts måste tänkbara orsaker anges till varför måluppfyllelsen brister eller uppfylls. Slutsatserna av analysen ska dokumenteras.
- Utifrån analyserna *identifiera* vilka utvecklingsområden som finns *och fatta beslut* om vilka åtgärder som ska genomföras för att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Beslutade utvecklingsåtgärder och hur de ska genomföras, ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att brister inom området *Utveckling av utbildningen vid skolenheterna* kvarstår.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens uppföljning och analys av förskoleklassens och sameskolans resultat är bristfällig. Uppföljningen består huvudsakligen av beskrivningar av genomförda aktiviteter. Uppföljningen omfattar inte kunskapsresultat, annat än betyg i årskurs 6 och resultat på nationella prov. Huvudmannen saknar en dokumenterad uppföljning som visar variationer i resultat och måluppfyllelse mellan olika enheter samt över tid. Förskoleklassens verksamhet behandlas i mycket begränsad omfattning i dokumentationen och sammanblandas med sameskolans verksamhet. Med resultat i förskoleklassen avses vad personalen har genomfört och vad det i sin tur leder till, det vill säga effekter i form av elevers utveckling och lärande. I vilken utsträckning verksamheten bidrar till att målen nås (måluppfyllelse) bedöms både mätt utifrån hur väl elevernas förmågor utvecklas och utifrån de åtgärder som vidtas i undervisningen.

Huvudmannens bild över hur resultaten ser ut inom den samlade verksamheten både avseende sameskola och förskoleklass är således ofullständig. Huvudmannen saknar följaktligen viktiga underlag för att göra en analys av utbildningens resultat i syfte att tolka och förklara varför måluppfyllelsen ser ut som den gör, och hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen. Huvudmannen kan således inte heller identifiera och besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder utifrån en analys av utbildningens resultat eller planera och genomföra dessa.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av förarbetena till skollagen framgår att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet bör innehålla information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder (prop. 2009/10:165, s. 305).

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att huvudmannen har det yttersta ansvaret för utbildningen vilket ger huvudmannen en central roll när det gäller att bedriva ett kvalitetsarbete som garanterar kvalitet och likvärdighet.

Kvalitetsarbetet på huvudmannanivå ska bygga på de uppgifter som kommer fram i verksamhetens kvalitetsarbete och på andra uppgifter som är väsentliga för uppföljningen och utvecklingen. Arbetet med att utveckla verksamheten är en process där analys och värdering bland annat av skolans resultat och redan vidtagna åtgärder måste ligga till grund för beslut om åtgärder för förbättring. Det innebär att huvudmannen ska ha ett kvalitetsarbete med struktur, rutiner, processer och resurser, vilket är en förutsättning för ledning och styrning av verksamheten. Därutöver finns det skäl att anlägga särskilda huvudmannaperspektiv på verksamheten (prop. 2009/10:165 s. 304, 306).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att huvudmannens uppföljning av förskoleklassens och sameskolans resultat fortfarande är bristfällig. Skolinspektionen har tagit del av Sameskolstyrelsens dokumenterade kvalitetsarbete på huvudmannanivå. Sameskolstyrelsen inhämtar uppgifter från verksamheten utifrån ett av huvudmannen antal angivna mål, bland annat de mål som återfinns i läroplanens kapitel 2. Vidare inhämtar huvudmannen i viss mån uppgifter om hur förutsättningarna för utbildningen ser ut vid de olika skolenheterna, såsom elevhälsa, lokaler och lärarbehörighet. Den information huvudmannen inhämtar består huvudsakligen av beskrivningar av vilka aktiviteter lärare och annan personal har genomfört inom undervisningen vid de olika skolenheterna, men det framgår lite om effekterna av detta i form av elevers utveckling och lärande. Vidare förekommer uppgifter om förskoleklassen i mycket begränsad omfattning i dokumentationen. Det finns inte heller underlag som visar variationer i resultat och måluppfyllelse mellan olika enheter samt över tid. Vidare saknas en dokumenterad uppföljning av arbetet med trygghet och studiero i såväl förskoleklass som i sameskolan.

Skolinspektionens utredning visar vidare att huvudmannen har en ofullständig bild av hur kunskapsresultaten ser ut i den samlade verksamheten, både avseende förskoleklass och sameskola. Uppföljningen omfattar i liten utsträckning uppgifter om resultat i förhållande till de nationella målen för de ämnesspecifika förmågor eleverna ska utveckla (kunskapskraven). Huvudmannen uppger att de kunskapsresultat de tar del av är betygsresultat i årskurs 6 och resultat av nationella prov. Huvudmannen inhämtar dessa uppgifter eftersom de ska redovisas i Sameskolstyrelsens årsredovisning som skickas till Utbildningsdepartementet. Huvudmannens representanter uppger förvisso att det finns uppgifter om måluppfyllelse i förhållande till kunskapskraven avseende förskoleklassens och sameskolan dokumenterade i skolans lärplattform. Men skolchefen uppger i intervju att hen inte tar del av resultaten från lärplattformen, utan vill få resultat rapporterade till sig från respektive skola. Vad gäller förskoleklassens resultat beskriver en av rektorerna

att det finns uppgifter i skolans lärplattform om varje elev för vissa genomförda aktiviteter utifrån Skolverkets bedömningsunderlag med kommentarer. Inte heller dessa resultat finns med i huvudmannens dokumenterade kvalitetsarbete.

Skolinspektionens utredning visar att analysen på huvudmannanivå fortfarande är bristfällig och i huvudsak utgår från genomförda aktiviteter snarare än resultat i förhållande till de nationella målen som anges i skollag och läroplan. Det saknas därmed en analys som förklarar vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen i den samlade verksamheten. Av intervju med representanter för huvudmannen och av insänd dokumentation framgår att huvudmannen har valt ut vissa utvecklingsområden. Det är däremot oklart hur huvudmannen kommit fram till utvecklingsinsatserna. Huvudmannens representanter uppger i intervju att analysarbetet behöver förbättras både på enhets- och huvudmannanivå.

Skolinspektionens utredning visar vidare att huvudmannen saknar en dokumenterad planering för hur identifierade utvecklingsinsatser ska genomföras. Huvudmannen uppger att det finns tre beslutade utvecklingsinsatser avseende förskoleklassen och sameskolan, vilket också framgår av det dokumenterade kvalitetsarbetet. Dock saknas en dokumenterad planering över hur utvecklingsinsatserna ska genomföras, vad de förväntas leda till och vilka förutsättningar som krävs för att utvecklingsinsatserna ska kunna genomföras.

Fritidshem

Utveckling av utbildningen i fritidshemmet

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Sameskolstyrelsen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen, Läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 4 Fritidshemmet syfte och centrala innehåll).
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).

Åtgärder som behöver vidtas

Se till att utifrån uppgifter från de olika fritidshemmens kvalitetsarbete bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå. I detta arbete ingår att:

- *Följa upp* och dokumentera resultaten vid **fritidshemmet** i förhållande till de nationella målen i läroplanens (Lsam11) kapitel 2 (2.2–2.6) samt till fritidshemmets syfte enligt kapitel 4. Den dokumenterade *uppföljningen* ska visa skillnader i resultat och måluppfyllelse som finns mellan olika enheter.
- Utifrån ovanstående uppföljning *analysera* hur verksamhetens förutsättningar och genomförande påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Det ska finnas en beskrivning och bedömning av i vilken grad fritidshemmet når de nationella målen och hur måluppfyllelsen skiljer sig mellan olika enheter, så att olika brister och utvecklingsbehov kan identifieras. När måluppfyllelsen bedömts måste tänkbara orsaker anges till varför måluppfyllelsen brister eller uppfylls. Slutsatserna av analysen ska dokumenteras.
- Utifrån ovanstående analyser *identifiera* vilka utvecklingsområden som finns och *fatta beslut* om vilka åtgärder som ska genomföras för att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Beslutade utvecklingsåtgärder och hur de ska genomföras, ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att bristerna inom området *Utveckling av utbildningen i fritidshemmet* kvarstår.

Skolinspektionen konstaterar att Sameskolstyrelsens uppföljning av fritidshemmets resultat fortfarande är bristfällig. Huvudmannens uppföljning utgår huvudsakligen från genomförda aktiviteter men det framgår lite om vad det har lett till, det vill säga effekter i form av elevernas utveckling och lärande. I de uppgifter som huvudmannen inhämtat från fritidshemmen saknas således viktig information om resultaten avseende fritidshemmens utbildning i förhållande till läroplanen. Dessutom saknas helt underlag från ett fritidshem. Det finns heller ingen bedömning av hur måluppfyllelsen ser ut varken för fritidshemsverksamheten som helhet eller de respektive enheterna. De rutiner för uppföljning och analys för att stödja kvalitetsarbetet på enhetsnivå som huvudmannen tagit fram är fortfarande inte implementerade i verksamheten. Sammantaget leder detta till att huvudmannen endast har ett begränsat underlag för att göra en analys av måluppfyllelsen och se skillnader i resultat mellan enheterna samt identifiera utvecklingsbehov i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannen saknar en dokumenterad analys som visar vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen för den samlade verksamheten. Visserligen har huvudmannen pekat ut några utvecklingsområden för fritidshemmet men det är otydligt hur huvudmannen kommit fram till dessa. Skolinspektionen konstaterar också att huvudmannen saknar en tydlig och dokumenterad planering för genomförandet av utvecklingsåtgärderna.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Relevanta förarbetsuttalanden redovisas ovan under avsnittet Utveckling av utbildningen vid skolenheterna.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att huvudmannens uppföljning av fritidshemmets resultat fortfarande är bristfällig. Av intervjuer med representanter för Sameskolstyrelsen framkommer att uppföljningen av fritidshemmet utgår från de kvalitetsrapporter som skolenheterna skickar in. Skolinspektionen har tagit del av dessa rapporter och kan konstatera att de är av varierande kvalitet. Vissa av verksamheterna har genomfört kvalitetsarbeten där uppföljning och analys ingår, men det finns också ett exempel där det helt saknas uppföljning och analys av verksamheten.

Skolinspektionens utredning visar att de rutiner för uppföljning och analys för att stödja kvalitetsarbetet på enhetsnivå som huvudmannen har tagit fram i januari 2019 fortfarande inte är implementerade i verksamheterna.

Huvudmannens representanter uppger i intervju att det inte finns någon systematik i kvalitetsarbetet på huvudmannanivå för fritidshemmet. Representanterna uppger vidare att det finns en egen mall för fritidshemmen som de ska arbeta efter men att enheterna ännu inte börjat arbeta utifrån detta.

Huvudmannens dokumenterade uppföljning av fritidshemmets resultat utgår huvudsakligen från genomförda aktiviteter vid de olika enheterna. Det finns inga resultat som beskriver måluppfyllelsen i förhållande till läroplanens kapitel 2. Huvudmannens uppföljning består av korta beskrivningar över aktiviteter de respektive enheterna har genomfört under läsåret. Dock finns mycket knapphändig eller ingen information om vad de genomförda aktiviteterna har medfört för elevernas utveckling och lärande. Huvudmannen inhämtar också viss information om några utvecklingsområden och behov av

insatser de olika enheterna identifierat. När det gäller uppnådda resultat har varje enhet kort redogjort för måluppfyllelsen utifrån vissa av de genomförda aktiviteterna. Eftersom huvudmannen inte inhämtar likartade uppgifter från varje fritidshem saknas en uppföljning som visar hur måluppfyllelsen ser ut för verksamheten som helhet och variation i resultat mellan olika enheter.

Skolinspektionens utredning visar vidare att huvudmannen inte har genomfört en analys som visar vad som påverkar och orsaker resultaten och måluppfyllelsen för den samlade verksamheten. Skolchefens analys saknar i de flesta fall relevant koppling till de aktiviteter som respektive enhet har beskrivit. I anslutning till avsnittet som redogör för skolchefens analys har huvudmannen identifierat ett utvecklingsområde som bland annat rör förtydligande av fritidshemmets uppdrag samt synliggöra gemensamma beslut och arbetsprocesser i en mål- och tidsplan i fritidshemmet. Det är dock otydligt hur huvudmannen har kommit fram till detta utvecklingsområde utifrån de resultat som presenteras och den analys som genomförts.

Skolinspektionens utredning visar också att det saknas en tydlig planering för hur utvecklingsinsatser ska genomföras i verksamheten. I dokumentationen finns en utvecklingsåtgärd som specifikt rör fritidshemmet och som speglar det identifierade utvecklingsområdet. Det finns dock inte dokumenterad plan för hur, när eller vem som ska ansvara för att utvecklingsåtgärden ska genomföras.

Motivering till föreläggande som ingripande

Sameskolstyrelsen uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter och föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sameskolstyrelsen en anmärkning. Sameskolstyrelsen ska senast **den 23 oktober 2020** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Redovisningen ska skickas per mejl till adressen: skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Förskola

Utveckling av utbildningen i förskolan

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Sameskolstyrelsen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen).
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras (4 kap. 3 och 6 § skollagen).

Åtgärder som behöver vidtas

Se till att utifrån uppgifter från de olika förskolornas kvalitetsarbete bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå. I detta arbete ingår att:

- *Följa upp* och dokumentera variationer i resultat och måluppfyllelse som finns mellan olika enheter.
- Utifrån ovanstående uppföljning *analysera* hur verksamhetens förutsättningar och genomförande påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Det ska finnas en beskrivning och bedömning av i vilken grad skolformen når de nationella målen och hur måluppfyllelsen skiljer sig mellan olika enheter, så att olika brister och utvecklingsbehov kan identifieras. När måluppfyllelsen bedömts måste tänkbara orsaker anges till varför måluppfyllelsen brister eller uppfylls. Slutsatserna av analysen ska dokumenteras.
- Utifrån ovanstående analyser *identifiera* vilka utvecklingsområden som finns och *fatta beslut* om vilka åtgärder som ska genomföras för att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Beslutade utvecklingsåtgärder och hur de ska genomföras, ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det delvis kvarstår brister inom området

Utveckling av utbildningen inom förskolan.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har förbättrat sin uppföljning av förskolans resultat, men det saknas en dokumenterad uppföljning som visar variationer i resultat och måluppfyllelse mellan olika enheter samt över tid. Fortfarande beskrivs i huvudsak hur olika aktiviteter har genomförts och i mindre mån effekter av detta i form av barnens utveckling och lärande. Huvudmannen behöver i detta avseende ytterligare förbättra sin uppföljning och se till att de uppgifter huvudmannen inhämtar från enheterna tydligare

beskriver bedömningar av enheternas resultat i förhållande till de mål som uppställs i skollagen och läroplanen.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens analys av enheternas måluppfyllelse fortfarande är bristfällig. I flera fall saknas en koppling till måluppfyllelsen och konstaterade behov i verksamheterna.

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte har beslutat om några utvecklingsåtgärder utifrån det som framkommit av huvudmannens analyser eller de identifierade utvecklingsområden och behov som har identifierats av de olika enheterna. I och med att det saknas dokumenterade beslut om utvecklingsåtgärder saknas också en dokumenterad planering för hur eventuella utvecklingsåtgärder ska genomföras.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skolinspektionen redogör ovan, under avsnittet Utveckling av utbildningen vid skolenheterna, för relevanta förarbetsuttalanden.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att huvudmannen har förbättrat sin uppföljning av resultaten vid förskolorna i förhållande till målen i skollagen och läroplanens kapitel 2. Huvudmannen följer bland annat upp hur miljö, lokaler och tillgång till utrustning inom informations- och kommunikationsteknik påverkar förutsättningarna och genomförandet för utbildningen i förskolan. Huvudmannen följer även upp hur förskolorna arbetar med normer och värden, elevernas inflytande, samverkan mellan förskolan och hemmet samt förskolans samverkan med andra skolformer. Huvudmannen inhämtar också information om vilka utvecklingsområden och behov av insatser de olika enheterna identifierat. Det saknas dock en dokumenterad uppföljning som visar variationer i resultat och måluppfyllelse mellan olika enheter samt över tid. I den del av huvudmannens dokumenterade kvalitetsarbete som behandlar resultat och måluppfyllelse, avsnittet utveckling och lärande, beskrivs i huvudsak ett urval av olika aktiviteter som genomförts vid vissa av enheterna. Huvudmannens representanter bekräftar i intervju att det förekommer en hög grad av aktiviteter i det material huvudmannen inhämtar från enheterna.

Skolinspektionens utredning visar vidare att huvudmannens analys av enheternas resultat fortfarande är bristfällig. Huvudmannen konstaterar i sitt dokumenterade kvalitetsarbete i generella ordalag att förskolorna bedrivs professionellt och har en god måluppfyllelse men eventuella avvikelser och variationer mellan enheternas resultat i förhållande till läroplanens kapitel 2 synliggörs inte. Av dokumentationen framgår förvisso att det inom några av de områden huvudmannen följt upp finns inslag av en analys där huvudmannen har identifierat utvecklingsområden i verksamheterna. Men inom flera områden saknas en koppling till måluppfyllelsen och behov i verksamheterna. Huvudmannens representanter uppger i intervju att analysarbetet är något som behöver utvecklas på alla nivåer, både på enhets- och huvudmannanivå.

Skolinspektionens utredning visar att det saknas beslutade utvecklingsinsatser i huvudmannens dokumenterade kvalitetsarbete. De identifierade utvecklingsområden och behov som har identifierats av de olika enheterna och som framkommit av huvudmannens begränsade analyser har inte lett till några beslut om utvecklingsinsatser. Huvudmannens representanter uppger förvisso i intervju att det finns två beslutade utvecklingsåtgärder för förskolan; fortsatt arbete med att implementera formerna för det systematiska kvalitetsarbetet samt utveckling och organisation inom förskolan. Inte heller dessa finns med i den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av.

Motivering till anmärkning som ingripande

Sameskolstyrelsen uppfyller inte gällande föreskrifter. Då det av utredningen framgår att huvudmannen har vidtagit en rad åtgärder för att rätta till bristerna som medfört förbättringar bedömer dock Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig, och tilldelar Sameskolstyrelsen en anmärkning.

Avhjälpst brist

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling i fritidshemmen

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Sameskolstyrelsen inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ser till att det inom ramen för utbildningen i fritidshemmet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever (6 kap. 6–10 §§ skollagen, Läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden).

Det har vid uppföljningen inte framkommit annat än att Sameskolstyrelsen har avhjälpst denna brist.

Motivering

Av Skolinspektionens uppföljningen framgår att bristerna inom området *Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling i fritidshemmen* är avhjälpna. Skolinspektionen konstaterar att det genomförts en kartläggning av elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av kränkande behandling, vid varje fritidshem som huvudmannen driver. Det finns även planer mot kränkande behandling som innefattar fritidshemmens verksamhet.

Skolinspektionen har tagit del av kompletterande skriftliga uppgifter från den tillförordnade rektorn för Jokkmokk fritidshem. Av dessa uppgifter framgår att det i november 2019 genomfördes en kartläggning av förekomsten av kränkande behandling och elevernas upplevelse av trygghet och trivsel vid det aktuella fritidshemmet. Resultatet av kartläggningen utvärderades av rektorn tillsammans med personalen och resulterade i uppsatta mål för läsåret 2019/20 samt metoder för att uppnå dessa mål. Målen har dokumenterats i en plan mot kränkande behandling för fritidshemmet. I planen för kränkande behandling finns även främjande och förebyggande åtgärder för att motverka kränkande behandling.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende den brist som bedöms som avhjälpna.

På Skolinspektionens vägnar

X Linnéa Lundberg

Linnéa Lundberg

Beslutsfattare

Signerat av: Linnéa Lundberg

X Maud Karlström

Maud Karlström

Föredragande

Signerat av: Maud Karlström

I ärendets slutliga handläggning har även jurist Stina Johansson medverkat.